

Molekuláris képalkotás

Funkcionális képalkotó eljárások,
multimodális módszerek

Máthé Domokos PhD

Nanobiotechnology and In Vivo Imaging Center

Szerkezet

- Molekuláris képalkotás – miért ez a neve?
- Mi mindent alkalmazhatunk molekuláris képalkotásra? (jelentősebb és extrém módszerek példákkal)
- A molekuláris képalkotás módszerei a kutatásban (áttekintés)
- A molekuláris képalkotás alkalmazási lehetőségei a klinikumban (szűrés, diagnosztika, személyre szabott kezelés, nyomon követés)
- A legjelentősebb molekuláris képalkotási módszerek a klinikumban ma, kitekintés a holnapra
PET, SPECT, MRI, Planáris fluoreszcencia, Optikai tomográfiák)
Onkológia, idegtudomány, kardiovaszkuláris medicina, reumatológia, endokrinológia, sebészet
- Multimodális képalkotási módszerek lehetőségei (multimodális és multiplex rendszerek)
- Funkcionális és morfológiai információ korrelációja
- Kép-szegmentáció és regisztráció klinikai haszna

Nanobiotechnology and In Vivo Imaging Center

Molekuláris képalkotás-molecular imaging

- "A képalkotás az időben és térben meghatározott információ kinyerésének tudománya minden fizikai szerveződési szinten "

(Dr. Elias Zerhouni, a NIH volt igazgatója)

- "A molekuláris képalkotás a biológiai folyamatok molekuláris és sejtszintű láthatóvá tétele, jellemzése és mérése az élő rendszerekben"

(Society for Nuclear Medicine and Molecular Imaging-Amerikai Nukleáris Medicina Társaság)

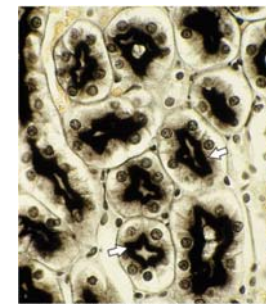
(Molekuláris biológia → Molekuláris képalkotás)

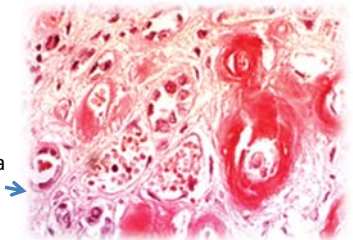
Nanobiotechnology and In Vivo Imaging Center

Mi mindent alkalmazhatunk molekuláris képalkotásra?

1. A kezdetek (és a velünk élő klasszikus): hisztokémiai reakciók

Gömöri-festés a vese tubulussejtek alkalikus foszfatáz enzimtartalmának kimutatására

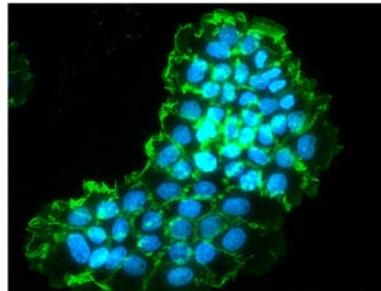
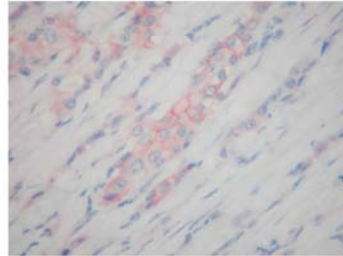
Kongóvörös festés amiloid plakkok kimutatására

Nanobiotechnology and In Vivo Imaging Center

2. Immunhisztokémia és –fluoreszcencia: mikroszkópia

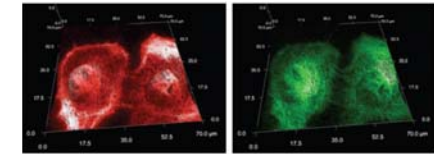
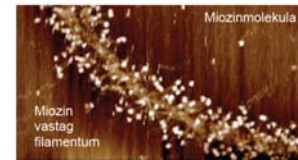
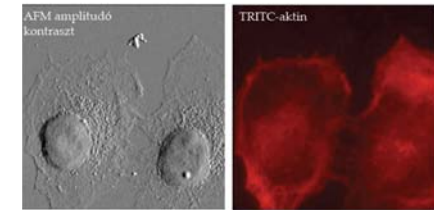
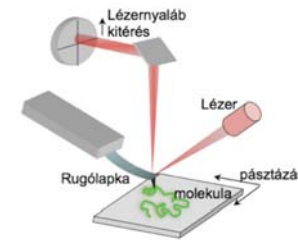
Immunhisztokémia: szomatosztatin 2a receptor elleni antitest reakció insulinoma máj-áttétben (300x, H&E háttérfestés)

A431 sejtvonalból (epithelialis cc.) származó tumorsejtek, a magok Hoechst-festéssel kékre, a sejtmembrán foszforilált EGF-receptorai az **antitesthez kötött**, 488 nm-en emittáló DyLight festéssel **zöldre** festődnek

Nagyfelbontású módszerek - élő sejteken is: AFM/TIRF

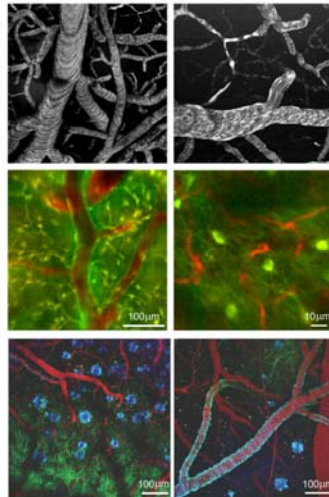
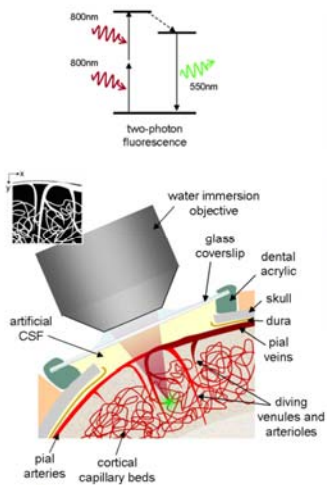

Kellermayer et al. Biophys J. 2006

Nagyfelbontású módszerek élő szervezetben: in vivo kétfoton-mikroszkópia

jó jel/zaj arány
felbontási határ nő

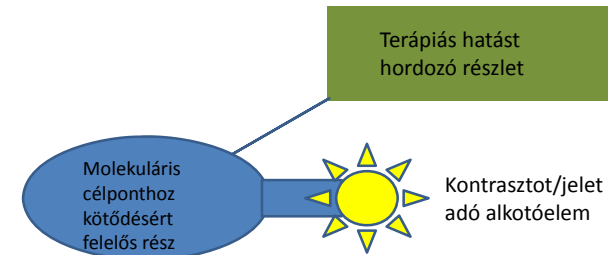
Vvs áramlás mintázata

Véredények és neuronok (dextran Texas Red és GFP-TG egér)

Amiloid plakkok (kék), véredek (piros) és neuronok (zöld)

Molekuláris képkalkító "szondák" vagy "kontrasztanyagok" általános szerkezete

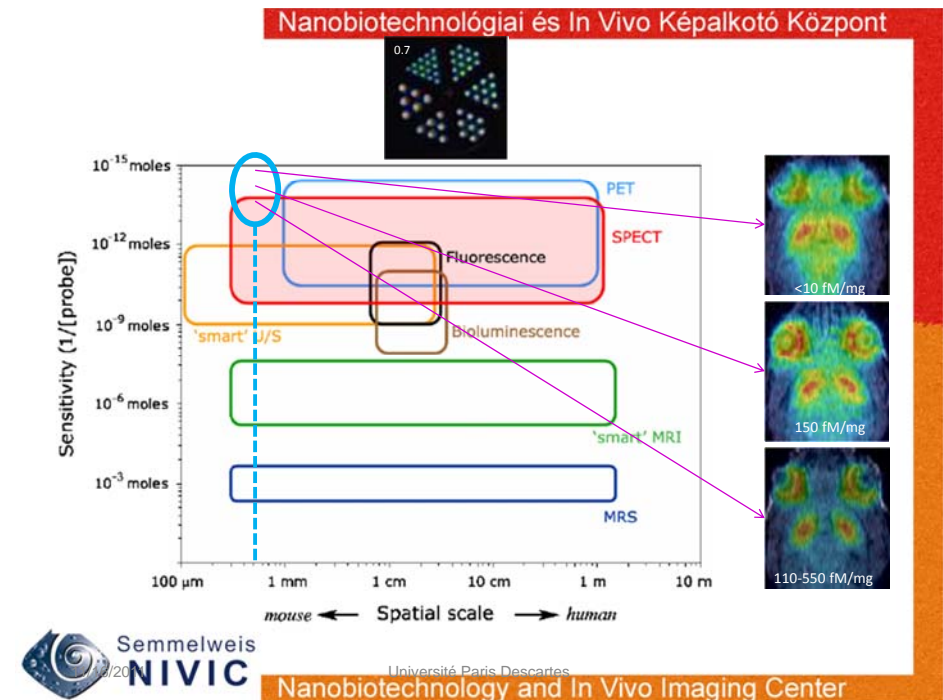

Kis molekulák
Peptidek
Fehérjék
Antitestek vagy részeik

Kémiai jeladók:
PET/SPECT: radioaktív izotópok
Optikai/Akustikus: fluoreszcens festékek
MRI: Gd, Fe
CT: jódot, bárium-szulfát
Nano/mikrorészecskék:
Optikai: quantum dot, szén nanocsövek, arany részecskék
MRI: vas-oxid, mangán-oxid részecskék
CT: arany részecskék

Modalitás	Előnyei	Hátrányai	Fontos kontrasztanyag/jel	Klinikai alkalmazás példái
CT	Bármilyen mélységű kép Jó térbeli felbontás Egésztest-képkalkotás Perces kép-idők Közepesen drága Anatómiai módszer	Sugárterhelés Rossz lágyrészi kontraszt Jelenleg csak anatómiai és funkcionális képalk.	Ba, I, Kr, Xe	Tumor perfúzió,
PET	Bármilyen mélységű kép Egésztest-képkalkotás Kvantitatív mérések Kombinálható CT/MRI-vel	Sugárterhelés Drága Milliméteres felbontás Hosszabb képidő (perc-óra)	C-11, F-18, Ga-68, Cu-64, Zr-89	FDG-PET tumor staging, különböző betegségek diagnosztikája
SPECT	Bármilyen mélységű kép Egésztest-képkalkotás Kvantitatív mérések Multiplex Teragnosztika Kombinálható CT-vel	Sugárterhelés Szubmilliméteres-milliméteres felbontás Hosszabb képidők	Tc-99m, I-123, In-111, Lu-177	Molekuláris diagnosztika Radioterápia (NHL, NET, pm. cc.)
MRI	Bármilyen mélységű kép Egésztest-képkalkotás Nincs ionizáló sugárzás Kitűnő lágyrészi kontraszt	Drága Hosszú képidők Korlátozott érzékenység	Gd ³⁺ , vas-oxid részecskék (SPIO, USPIO)	Prostata daganat nycs. met. Fokális májlezíók Szív perfúzió
MRS	Nincs ionizáló sugárzás Egésztest-képkalkotás	Drága Hosszú képidők Kis érzékenység	Kolin, laktát, kreatin, lipidek, N-acetil-aszpartát	Agytumorok anyagcsereje Alzheimer-kór követése
UH	Nincs ionizáló sugárzás Rövid/valós idejű képkalkotás Nagy térbeli felbontás Olcsóság Nagy érzékenység	Egésztest-képkalkotás nincs Kontrasztanyagok csak az érrendszerre Operátor-függő	Mikro-buborékok	Fokális májlezíók, echokardiográfia, Tumor perfúzió
Optikai módszerek	Nincs ionizáló sugárzás Rövid/valós idejű képkalkotás Nagy térbeli felbontás Olcsóság Nagy érzékenység, kvantitatív Multiplex	Korlátozott áthatolóképesség (1 cm) Nincs egésztest-képkalkotás	Fluoreszcens molekulák és festékek, fény-érnyelő nanorészecskék	OCT-érelmeszesedés, retinopathiák, kolonoszkópia

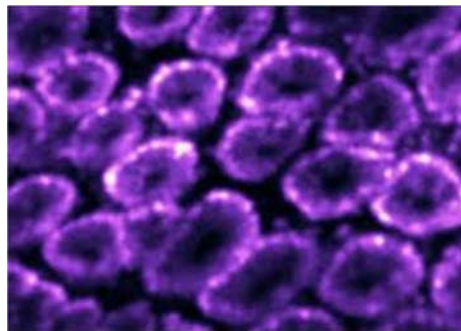

Nanobiotechnológiai és In Vivo Képkalkotó Központ

Szűrés-konfokális endo-mikroszkópia

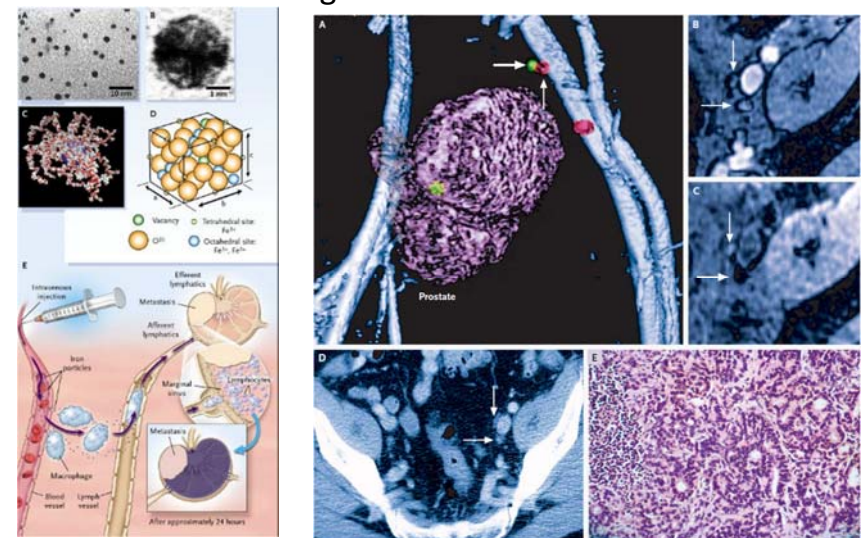
Nyelőcső, gyomor, epeutak, vastagbél, tüdő, húgyhólyag hámszöveteinek autofluoreszcencián alapuló száloptikás mikroszkópos vizsgálata

Emberi vastagbél kelyhek in vivo, valós idejű mikroszkópos képe

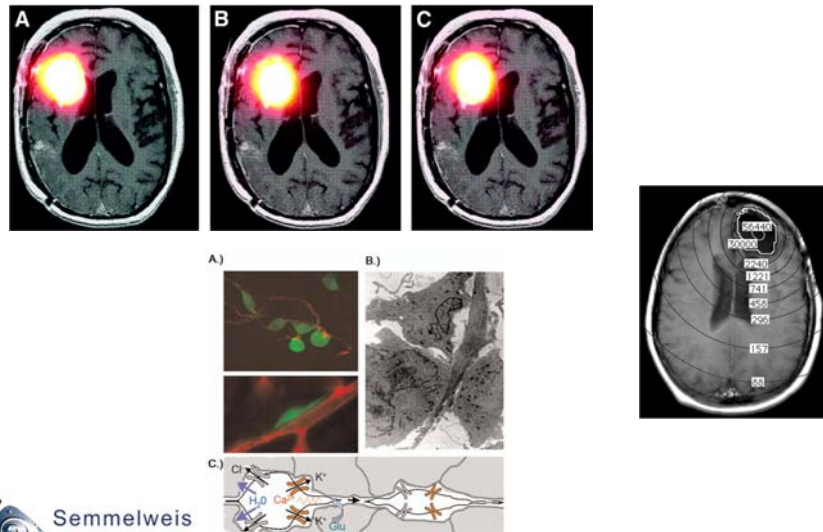
Nanobiotechnológiai és In Vivo Képkalkotó Központ

Diagnosztika-USPIO MRI

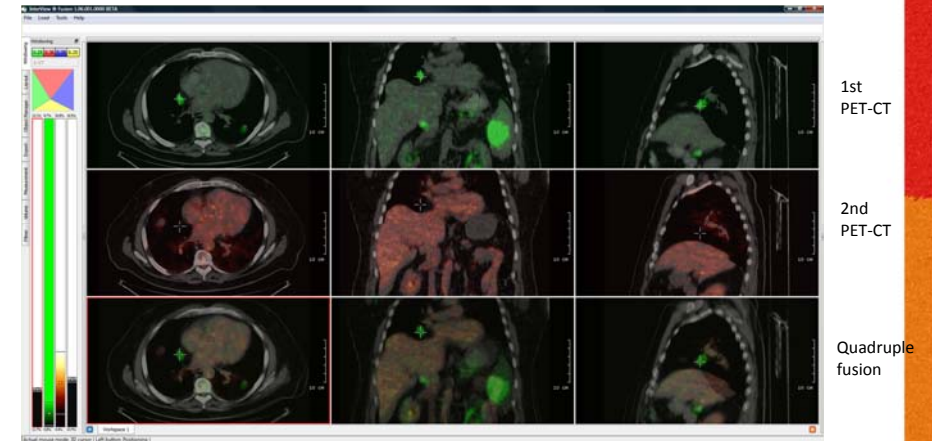

Harishngani M et al N.Engl. J:Med. 2003

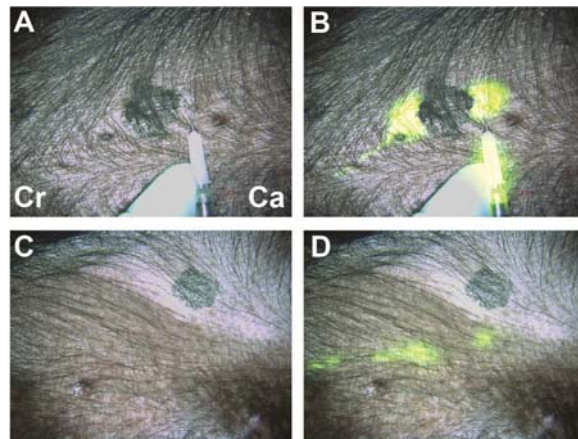
Személyre szabott kezelés: SPECT/MRI/RNT

Nyomon követés: FDG-PET

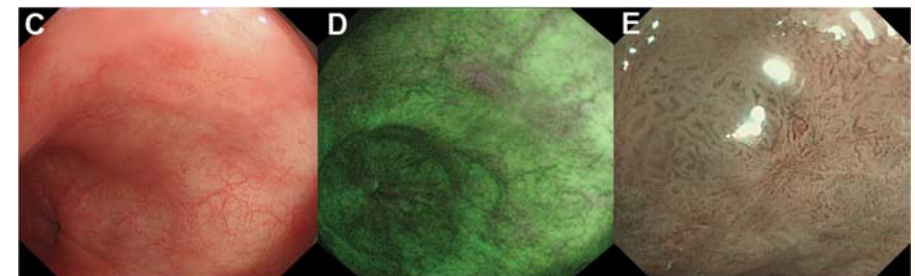

Planáris fluoreszcencia

Fluoreszcens
sentinel
nyirokcsomó
keresés
melanomában a
bal testfélen

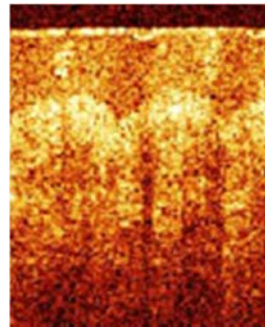
Planáris autofluoreszcencia-endoszkópia

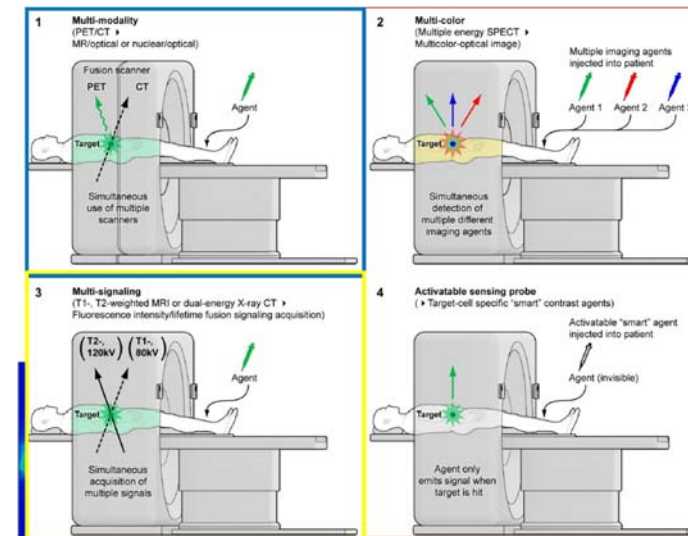
C: Barrett-oesophagus endoszkópia, D: autofluoreszcencia (lila) E: nagyfelbontású
endoszkópia-irreguláris mintázat. A biopszia adenocarcinómát igazolt.

OCT (optical coherence tomography)

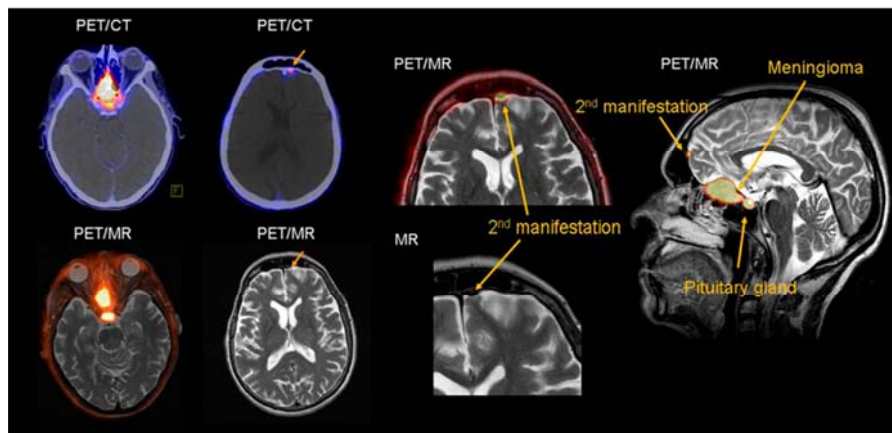
- Retina:
- Mucosák
- Porc
- Agyi vérkeringés
- Pár mm-es áthatolóképesség
- Mikronos felbontás
- Valós idejű képkeltés

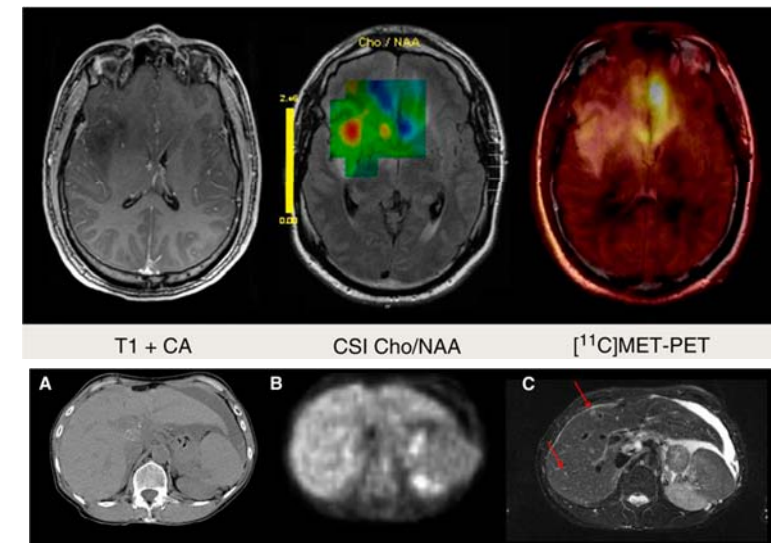
Multimodális rendszerek lehetőségei

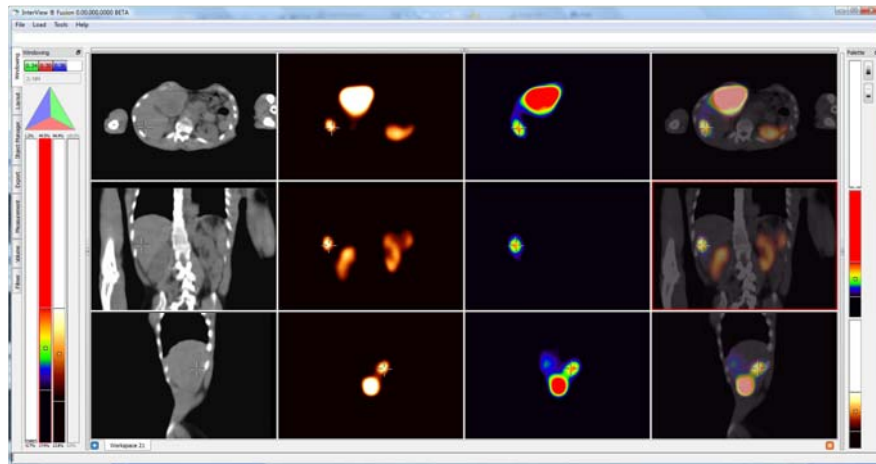
PET/MRI

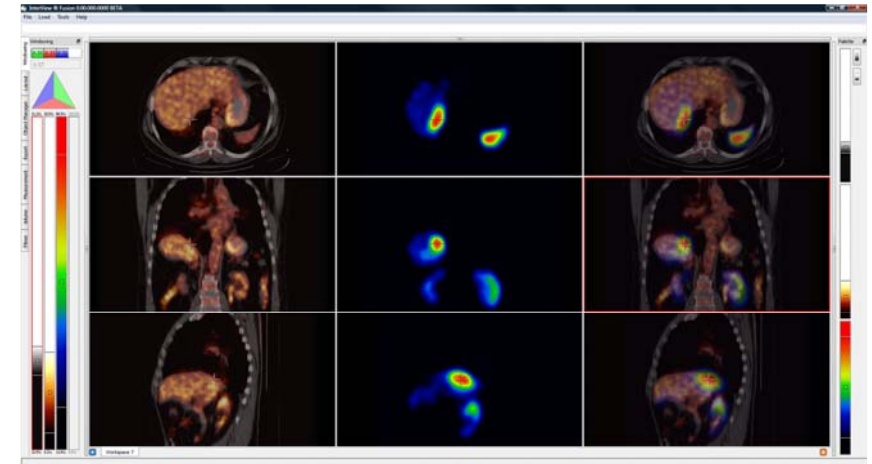
PET/MRI

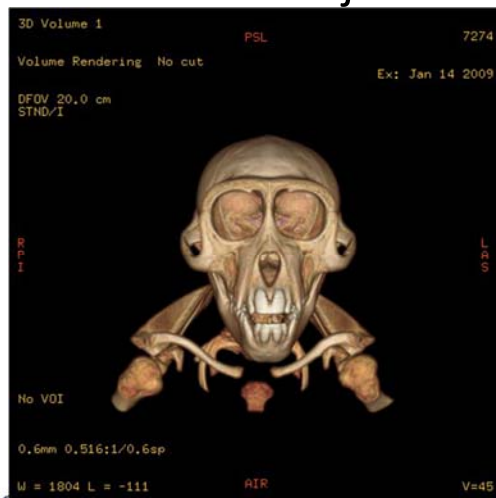
SPECT/CT a terápiás döntésekben-neuroendokrin tumor receptor státusz és anyagcsere

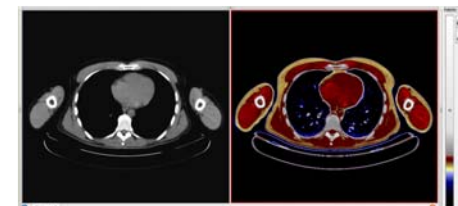
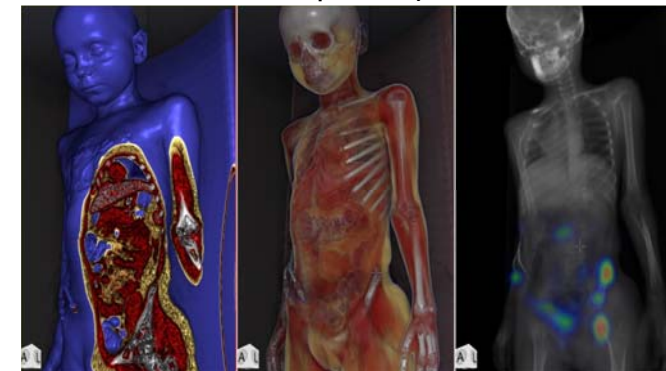
PET/SPECT/CT – Funkcionális és morfológiai információ együtt

Funkcionális és morfológiai információ korrelációja

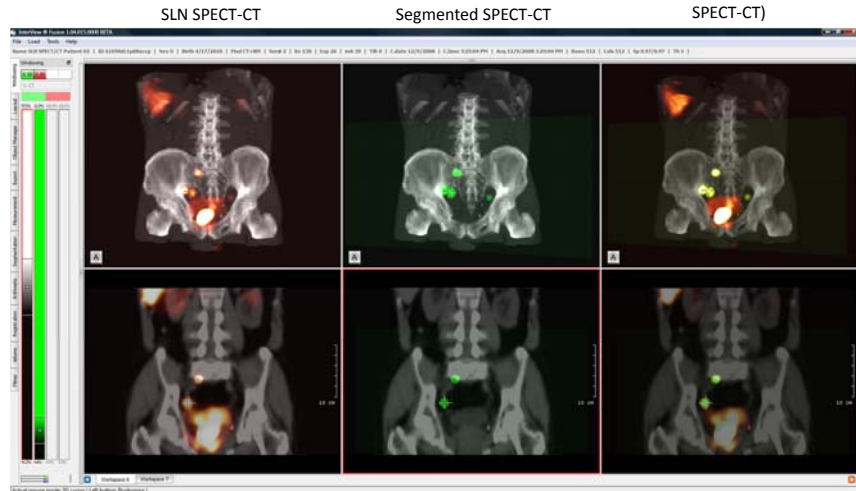

SPECT-CT look-up table/ablakolás

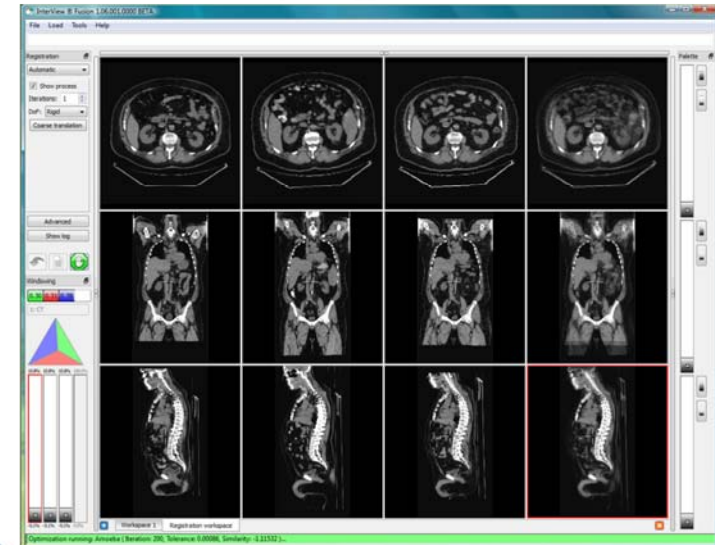

Képszegmentáció

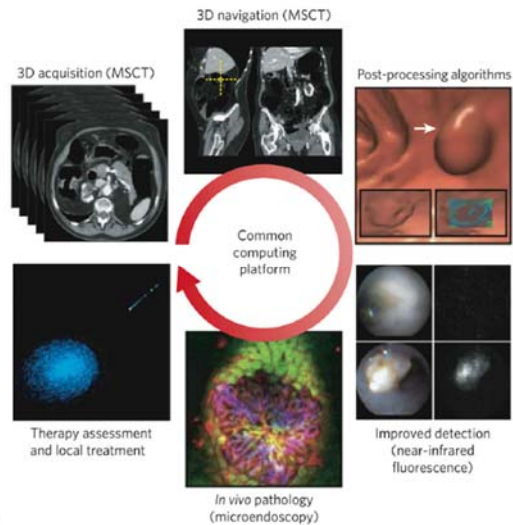
Triple fusion
(Segmented SPECT-
SPECT-CT)

Képregisztáció

Képkalkotás klinikai rendszerben (MGH)

Köszönöm a figyelmet!

- domokos.mathe@cromedresearch.com

